

Koninklijk Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen

Abstract

Het Koninklijk Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen werd in 1778 opgericht. Het stelde zichzelf de taak de (schone) kunsten en wetenschappen in voormalig Nederlands-Indië te bevorderen. Lang besloot het Bataviaasch Genootschap of een object in Indonesië bleef, of dat het naar Nederland werd verzonden ten behoeve van de musea aldaar. Na 1962 is de collectie van het Genootschap opgegaan in het Nationale Museum van Indonesië.

Geschiedenis

Het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, dat sinds 1910 het predicaat 'Koninklijk' droeg, werd in 1778 opgericht. Zodoende heeft het genootschap verscheidene koloniale besturen doorstaan, de VOC, de Franse periode, het Britse interregnum en ten slotte het Koninkrijk der Nederlanden. Na de Indonesische onafhankelijkheid werd in 1950 de naam van het genootschap veranderd in *Lembaga Kebudayaan Indonesia*, het Indonesisch Cultureel Instituut. In 1962 hield het instituut op te bestaan en is de collectie opgenomen in het Nationale Museum van Indonesië, dat nog altijd huist in het gebouw waar het Bataviaasch Genootschap in 1867 naartoe verhuisde. De leden van het genootschap waren voornamelijk afkomstig uit de hogere regionen van het koloniale bestuur in voormalig Nederlands-Indië, de lijntjes met het gezag waren om die reden dan ook kort. Ook was er veel contact met soortgelijke genootschappen in Nederland en met Nederlandse musea en wetenschappers. Op deze manier ontwikkelde het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen zich tot een spil in het culturele en wetenschappelijke veld binnen Nederlands-Indië.

Het doel van het Bataviaasch Genootschap was het bevorderen van de kunsten en wetenschappen in voormalig Nederlands-Indië en in de eerste jaren van het genootschap lag de focus voornamelijk op het publiceren van wetenschappelijke verhandelingen over het door Nederland gekoloniseerde gebied. Het verzamelen van objecten stond in die periode nog niet hoog op de agenda. Naast de door de eerste voorzitter, [Jacobus Radermacher](#), afgedragen collectie van objecten werden er maar mondjesmaat voorwerpen toegevoegd aan het 'kabinet', zoals het museum van het Genootschap toen werd genoemd. Pas vanaf 1835 kwam de nadruk steeds meer te liggen op het verzamelen van verschillende objecten. Aanvankelijk lag de nadruk op natuurlijke voorwerpen, maar later werden ook meer en meer etnologische en oudheidkundige objecten aan de collectie toegevoegd. In 1843 werd besloten de natuurhistorische collectie over te dragen aan het Museum van Natuurlijke Historie in Leiden. Rond dezelfde tijd werd er via een gouvernementsbesluit bepaald dat objecten van oudheidkundige waarde niet zomaar meer naar Nederland mochten worden gescheept. In 1858 werd dat beleid aangescherpt waardoor het Bataviaasch Genootschap ging optreden als beheerder van collecties die, al dan niet als oorlogsbuit, door het Nederlands-Indische gouvernement worden verkregen. De collectie van het Bataviaasch Genootschap kreeg zodoende steeds meer de vorm van een museum.

Vanaf 1878 gold dat alle door ambtenaren verzamelde objecten eerst naar het Bataviaasch Genootschap dienen te worden gestuurd, waar een selectie werd gemaakt. Een deel bleef

zodoende in Batavia en het andere gedeelte werd naar Nederland opgestuurd. Dit is bijvoorbeeld de reden dat van de zogenaamde 'Lombokschat', die gedurende de Lombok-oorlog aan het eind van de negentiende eeuw door het Koninklijk Nederlands-Indisch Leger buit werd gemaakt, voor een deel in de collectie van het Bataviaasch Genootschap werd opgenomen.

Vanaf 1779 publiceerde het Bataviaasch Genootschap wetenschappelijke bevindingen in *Verhandelingen van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen* dat op een regelmatige basis werd uitgebracht en vanaf 1838 door het genootschap zelf werd uitgegeven. In 1853 richtte het genootschap ook het tijdschrift *Tijdschrift voor Indische taal- land- en volkenkunde* op. Ook de notulen van het genootschap werden sinds die tijd gepubliceerd, hierin is veelal interessante informatie te vinden over de objecten die werden verworven.

[image] *Het museum van het BGKW in 1948* ([R.G. Jonkman / Nationaal Archief Den Haag](#))

Herkomstonderzoek

De collectie van het Bataviaasch Genootschap is na de opheffing in 1962 opgenomen in de collectie van het Nationale Museum van Indonesië, [Museum Nasional Indonesia](#). Het archief van het genootschap is toegankelijk via het [Arsip Nasional Republik Indonesia](#), het Nationale Archief van Indonesië. De inventaris kan je via de website downloaden en raadplegen door te zoeken op 'Bataviaasch Genootschap', de inventaris is in het Bahasa Indonesia.

Zoals beschreven is in de notulen van het Bataviaasch Genootschap veel informatie te vinden over objecten die werden aangeboden en verzameld door het genootschap. De notulen van 1863 tot en met 1922 zijn beschikbaar via de [universiteitsbibliotheek](#) van de Universiteit Leiden. Ook het boek *Van Batavia naar Weltevreden* van Hans Groot bevat verschillende gedetailleerde beschrijvingen van objecten die door het Bataviaasch Genootschap werden verworven.

Related Aids

- [Ambtenaren in gekoloniseerde gebieden](#)
- [Wetenschappelijk onderzoek in gekoloniseerde gebieden](#)
- [Koninklijk Instituut voor Taal- Land- en Volkenkunde](#)
- [Naturalis Biodiversity Center](#)
- [Ethnografisch Museum Artis](#)
- [Koninklijk Kabinet van Zeldzaamheden](#)
- [Wereldmuseum Amsterdam](#)
- [Wereldmuseum Leiden](#)
- [Wereldmuseum Rotterdam](#)
- [Rijksmuseum van Oudheden](#)
- [C.G.C. Reinwardt](#)

Primary sources

Publicatie:

Verhandelingen van het Bataviaasch Genootschap der Kunsten en Wetenschappen
Het tijdschrift dat vanaf 1779 door het Bataviaasch Genootschap werd
gepubliceerd. Op de website van de Biodiversity Heritage Library zijn veel edities

terug te vinden.

<https://www.biodiversitylibrary.org/bibliography/7371>

Notulen: *Notulen van de Algemeene en Directie-vergaderingen van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen*

Die van 1864 tot en met die van 1922 zijn beschikbaar via de universiteitsbibliotheek van de Universiteit Leiden.

<http://hdl.handle.net/1887.1/item:1112865>

Archief: K 75. *Inventaris Arsip Tekstual Koninklijk Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen (KBG) (1778-1962)*

Het archief van het Bataviaasch Genootschap is gelegen bij het ANRI in Jakarta. De inventaris van het archief is te downloaden via de website van het ANRI (in het Indonesisch).

<https://anri.go.id/>

Tijdschrift: *Tijdschrift voor Indische taal- land- en volkenkunde*

Tijdschrift dat door het Bataviaasch Genootschap werd gepubliceerd. Verschillende edities zijn beschikbaar via het KITLV. Op de bovenstaande pagina zijn ook andere bronnen met betrekking tot het Bataviaasch Genootschap te vinden.

<https://kitlv-docs.library.leiden.edu/open/Metamorfoze/TBG/tbg.html>

Secondary sources

Boek:

Groot, Hans. *Van Batavia naar Weltevreden; Het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, 1778-1867*. Brill, 2009.

Boek van Hans Groot met een uitgebreide beschrijving van het Bataviaasch Genootschap vanaf de oprichting tot 1867. Bevat ook veel informatie over verworven collecties en specifieke leden van het genootschap.

<http://library.oapen.org/handle/20.500.12657/34657>

Relevant Data

TO BE FILLED

last edited by Wiebe Reints as original_author on 2024-08-27